

**“Що таке мовленнєва
компетентність
дитини?”**

Мовлення — це скарбниця, яку ми, українці, не просто успадкували, а оберігали віками. Ще з часів славного козацтва слово було зброєю, піснею, молитвою та мудрістю. Через думи, прислів'я, пісні та казки передавалися знання, культура і душа народу. Саме в цих глибинах — наша мовна спадщина.

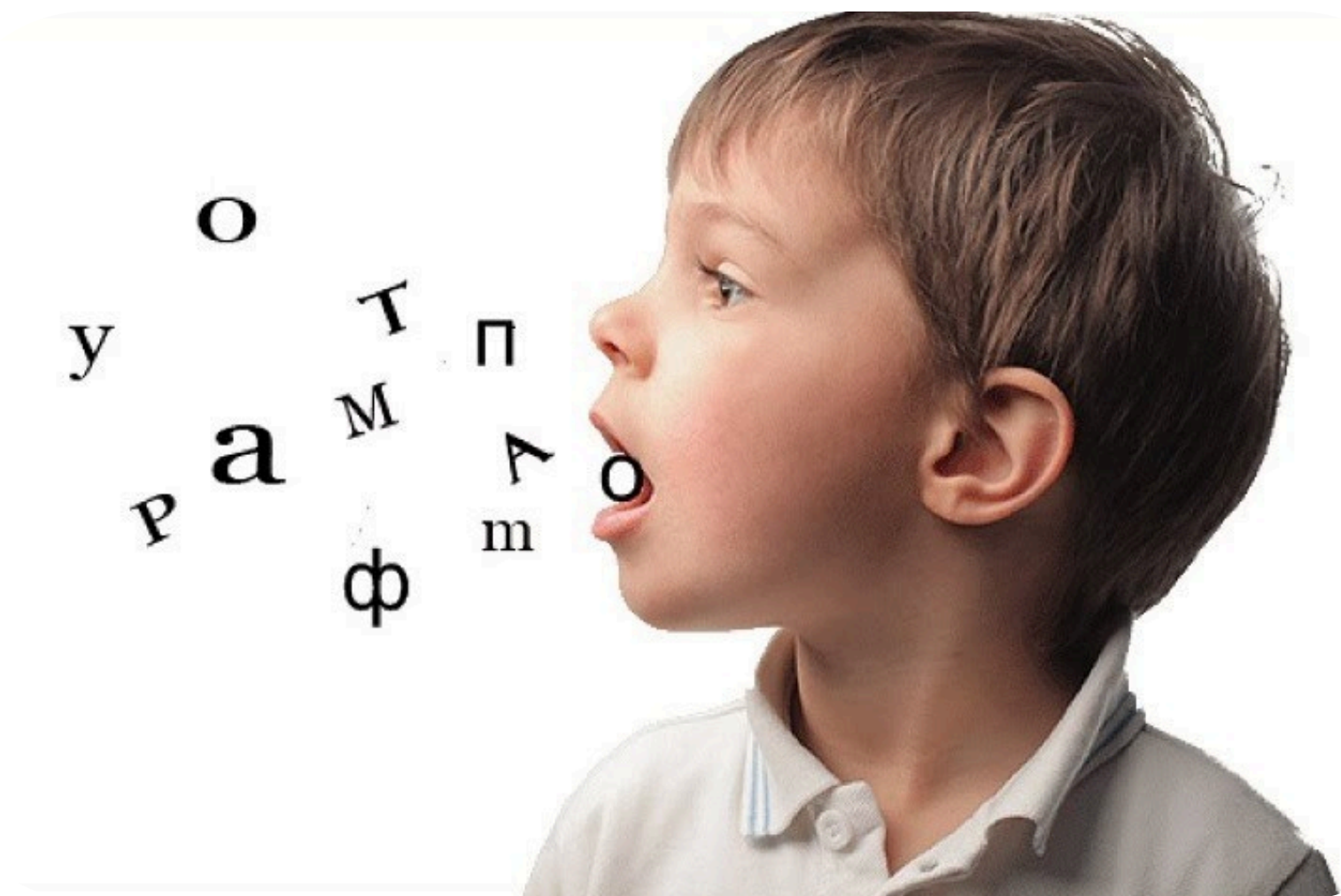
Сьогодні ми з вами вирушаємо в уявну подорож разом із козаками — на пошуки цієї мовленнєвої скарбниці. І головна мета цієї подорожі — віднайти й розвинути мовленнєву компетентність дитини дошкільного віку, тобто:

- ◆ здатність виражати думки,
- ◆ розуміти інших,
- ◆ володіти рідним словом у грі, спілкуванні та творчості.

Адже саме в ранньому віці формується мовлення як інструмент пізнання світу, мислення та комунікації. І наше завдання — допомогти дитині «віднайти» свою мовну скарбничку, спираючись на національні традиції, казки, фольклор, українські народні рухливі ігри.

Мовеннєва компетентність – здатність дитини продукувати свої звернення, думки, вираження тощо в будь-яких формах мовеннєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів.

Мовеннєва
компетентність об'єднує
-фонематичний,
-лексичний,
граматичний,
діалогічний,
монологічні
складники та засвідчує їх
взаємозалежність і
взаєморозуміння.

Вікові особливості мовленнєвого розвитку старших дошкільників (5–6 років)

✓ 1. Фонетико-фонематичний розвиток

Вимова більшості звуків вже сформована. Зрідка можуть траплятися заміни чи спотворення складних звуків (р, с-ш, л).

Розвивається фонематичний слух – дитина розрізняє подібні звуки (наприклад, «ж» і «ш»). Може аналізувати звукоскладову структуру слова (вміє визначити перший звук, кількість складів тощо).

✓ 2. Лексичний розвиток

Активний словник значно збагачується (до 3–4 тис. слів).

З'являються узагальнюючі слова (овочі, меблі, транспорт).

Діти активно засвоюють синоніми, антоніми, багатозначні слова.

Починають вживати абстрактні поняття (добро, справедливість).

✓ 3. Граматичний розвиток

Удосконалюється граматична правильність мовлення: узгодження слів за родом, числом, відмінком.

Формується вміння утворювати складні речення (причинові, умовні, часові).

Зменшується кількість граматичних помилок.

✓ 4. Зв'язне мовлення

Дитина вміє переказувати почуте, самостійно будувати розповіді.
Володіє навичками описового мовлення (може описати предмет, подію, героя казки).
Починає розуміти структуру тексту: початок, середина, кінець.
Вчиться логічно будувати власні висловлювання.

✓ 5. Комунікативна компетентність

Діти активно вступають у діалог, вміють слухати співрозмовника.
Знають етикетні форми мовлення: вітання, прощання, подяка, вибачення.
З'являється навичка регулювати мовлення відповідно до ситуації та слухача (по-різному спілкуються з дорослими та з однолітками).

Старший дошкільний вік — це період активного становлення мовленнєвої компетентності. Дитина оволодіває всіма основними мовленнєвими рівнями, і педагог має створити умови для подальшого розвитку: через гру, казку, спілкування, творчу діяльність.

Роль українських народних рухливих ігор у розвитку мовлення дітей дошкільного віку

✓ 1. Поєднання руху та мовлення

Українські народні рухливі ігри поєднують фізичну активність із мовною взаємодією, що активізує мозкову діяльність і сприяє кращому засвоєнню мовних конструкцій.

◆ Під час гри дитина:
слухає та повторює тексти,
запам'ятовує ритмічні вислови,
тренує вимову, інтонацію, темп мовлення.

✓ 2. Збагачення словникового запасу

У народних іграх використовуються:
архаїзми, діалектизми, образні вирази,
назви предметів, дій, тварин, рослин.

Це допомагає дітям розширити лексичний запас, засвоїти значення нових слів у контексті.

✓ 3. Розвиток зв'язного мовлення

Багато народних ігор мають сюжет або віршовані діалоги.

◆ Через участь у них діти:
тренують переказ,
навчаються будувати репліки у діалозі,
краще структурують висловлювання.

✓ 4. **Формування граматичної правильності**

Діти вчаться будувати речення з правильною послідовністю слів, вживати форми відмінків, чисел, тощо — через повторення фраз і віршів у грі.

✓ 5. **Емоційне та соціальне стимулювання мовлення**

Рухливі ігри сприяють емоційному піднесенню, розслабленню, створюють дружнє середовище.

- ◆ Діти охоче спілкуються, наслідують дорослих, ініціюють мовлення самостійно.

Приклади народних рухливих ігор:

«Подояночка»

«Котилася торба»

«Ой, дівчино, шумить гай»

«Мак»

«Гуси-гуси»

Усі вони мають віршовану форму, діалогічну побудову та активну участь дітей — ідеальні умови для мовленнєвого розвитку.

Українські народні рухливі ігри — це унікальний інструмент для розвитку мовлення дошкільників, який поєднує традиції, гру, рух і живе українське слово. Вони гармонійно розвивають фонематичний слух, словниковий запас, зв'язне та граматично правильне мовлення в природному середовищі гри.

Гра - це не просто забава, у ній мудрість народу.
«У грі розкривається перед дітьми світ, розкриваються
творчі можливості особистості», - казав великий
український педагог В. Сухомлинський.

Тому нам усім треба по крупинці зібрати цей безцінний скарб, щоб разом
скласти веселу азбуку дитинства.